

Begin van de lente...

In dit nummer:

- Hoe is het op ons land?
- Een nieuwe visie/missie
- De poel
- Planten in 2023/2024
- Wat kan ik doen als ik geen grootgrondbezitter ben?
- Waterbergen op ons land, in het gebied van de Lob van Gennep
- Kids kookboek met Wilde planten
- De lente, verder op weg

Hoe is het op ons land?

Op dit moment schijnt de zon. De lente zit in de lucht. Tegelijkertijd is onze poel vandaag, 29 januari, bevroren. Geen dag om twee olijfwilgen vanuit de pot de vaste grond in te zetten.

Katjes van de witte of grijze els

Dat moet nog even wachten. Nog steeds loop ik elke dag mijn rondje, meestal in de ochtend.

Noten van de witte of grijze els

Stap voor stap, rustig-aan, de frisse lucht inademen. Ik zie boompjes en struiken boven het ingezakte gras uitkomen. Ik geniet ervan. Ze zijn zo mooi; hebben een mooie vorm, simpel en in rust.

Een nieuwe visie/missie

We hebben nog eens goed nagedacht over wat we de komende tijd willen, met ons land, met ons voedselbos in wording. Waarom zijn we hier zo intensief mee bezig, welke richting willen we op? Dit nadenken heeft geleid tot onderstaande aangepaste Visie en Missie

Visie

[We willen iets doen met onze zorg over de aarde](#)

Voorop staat dat we ons zorgen maken over hoe het verder gaat met onze aarde. Het lijkt erop alsof alles om geld en winst draait ten koste van onder andere de natuur. Wij willen een kleine bijdrage leveren aan het verbeteren van de wereld. We zien, kennen en accepteren onze beperktheden daarbij. Onze vingers zijn maar "zo lang als ze zijn". We proberen te doen wat we kunnen.

[We werken samen met de natuur](#)

We zien de natuur als een gelijkwaardige partner. We letten goed op, kijken en zien wat er gebeurt en proberen daarop in te spelen. We leren veel van de natuur.

We beschouwen onszelf als rentmeesters, die "ons" land van 2½ hectare zo goed mogelijk bijhouden en bewerken. De natuur laat zich niet dwingen, heeft haar eigen tempo. We streven naar een leven in een rustig tempo, op een manier die past bij wie we zijn. Ook wij zijn onderdeel van de natuur. Mooi om met de natuur samen te werken.

[De natuur is een wonder waar we van willen leren en van willen genieten](#)

We genieten van het moois om ons heen en laten ons verrassen door wat de natuur ons biedt. We kijken met aandacht naar alles wat groeit en bloeit. We beschouwen ons leven met ons voedselbos als een boeiende reis en willen graag een voorbeeld zijn, een stimulans of inspiratiebron.

[We willen graag samenwerken met anderen](#)
Om te beginnen werken we 'samen met elkaar'. Eén plus één maakt drie. We merken het steeds weer. Ook vinden we het belangrijk samen te werken met andere mensen om ons heen, die een rol willen spelen bij de verdere ontwikkeling van ons voedselbos.

Missie

We richten ons terrein zodanig in dat *de natuur ruimte krijgt*, er meer biomassa kan ontstaan en de bodem steeds rijker wordt. *We werken samen met de natuur*, zonder gebruik te maken van gif en mest.

We streven ernaar zoveel mogelijk stikstof en CO2 te binden en water vast te houden. Ook willen we de biodiversiteit vergroten. *We genieten van de stilte* en het in de natuur zijn. Wij volgen de *principes van de permacultuur*. De natuur onderhoudt zich zo veel mogelijk zelf en ontwikkelt zich. *Wij zorgen voor de randvoorwaarden* om dit proces op gang te krijgen en op gang te houden. We streven naar een natuurlijk evenwicht tussen alles wat leeft, op, in en onder het land, zoals planten, bomen, struiken, bloemen, water- en bodemleven, vogels, insecten, schimmels, bacteriën en andere kleine en grote dieren.

Mensen zijn *welkom* op ons land.

We zoeken verbinding met de mensen in ons gezin, in de familie, in de buurt, in ons dorp, in de provincie, eventueel steeds breder, zoals het zich ontwikkelt. We vertellen over wat we zien en meemaken en willen samen plannen maken, in aansluiting op wat er bij ons en anderen leeft.

We hebben geen haast. Dat leren we steeds weer van ons bos. En we hebben geen grote commerciële doelstellingen. We praten over wat er op het land gebeurt tijdens onze rondleidingen, via onze nieuwsbrieven en via [onze website](#). Sinds kort gebruiken we [Instagram](#).

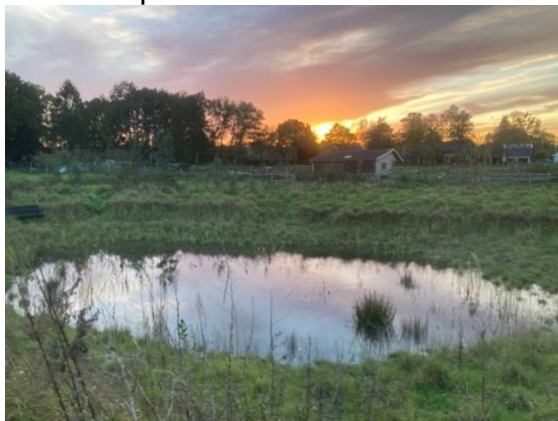

Over een paar jaar kunnen we het hele jaar door eten van noten, fruit en groenten. Zo zijn we minder afhankelijk van voedsel uit de winkel.

We blijven genieten van wat er groeit, stroomt, leeft en bloeit.

De poel

De poel was van de zomer heel klein. Zo'n twee meter in doorsnee. De stok van Mart is een mooi oriëntatiepunt.

In de zomer leefde er van alles in de poel. In de herfst werd de poel een stuk groter (globaal: 15 bij 6m). Hij bevroor en ontdooide.

Op de foto's zie je de herfst- en de winter-gedaante van de poel.

Planten 2023/2024

De afgelopen twee seizoenen (21/22 en 22/23) hebben we veel geplant. Bij elkaar wel zo'n 4000 struiken en bomen. Niet alles is aangeslagen. Veel wel, gelukkig. Al eerder hebben we gemeld dat de aanplant op het 'Zonnige Zuiden' achterloopt. Planten groeien nu eenmaal op zandgrond wat moeizamer dan op de klei. Het Zonnige Zuiden is het stuk land dat grenst aan ons woenerf. De afgelopen twee jaar hebben we daar geen echte voedselbosplanten meer neergezet. Dit seizoen hebben Henk en ik op het hele terrein vooral pioniers geplant. Dit jaar hebben we daar zaailingen voor kunnen gebruiken. Deze zaailingen zouden anders weggemaaid worden omdat ze in de weg staan. De eerste zaailingen hebben we in november opgehaald bij Jos, in Ruurlo. Daarna hebben we planten binnengekregen via een actie van schoolkinderen in Noord-Limburg, via [Meerbomennu](#).

Eerst gingen ze de hub in en vervolgens hebben we ze, op een rustiger moment, op ons land geplaatst. Ook hebben we bomen en struiken uit Gennep geplant. Vlak bij de Maas stonden te veel Witte Abelen (grijze populieren). Tijdens een oogstactie van [Meerbomennu](#), hebben

we een kleine 800 boompjes uit de grond gehaald. Het waren vooral populieren en meidoorns.

Activiteit in Gennep van meerbomennu.nl

Ook hebben we van Mies uit Milsbeek twee vijgen gekregen. Die hebben we samen met Rosa in de grond gezet.

Rosa aan de slag met de vijg van Mies

En via Rudi kregen we een 'hele lekkere' pruim. En verder kon ik het natuurlijk *niet* laten om helemaal *niks* te kopen. Via onze adviseur, Erik Rietjens van Food Forest Factory, zijn er moerbeien en Japanse walnoten geleverd, die we lekker rustig geplant hebben. Vreeken's zaden had een mooie aanbieding; 2 steeneiken en 2 pijnbomen. Spannend. Het duurt 8 – 20 jaar voor de pijnboompitten echt aan de boom verschijnen... Bij onze plaatselijke voedselbos pionier Mario, hebben we 2 pawpaws en 2 kaki's aangeschaft.

Pijnboom

Dit alles is weer een mooie aanvulling op onze variatie aan planten en bomen!

Verder gebruiken we dit jaar om goed te kijken. We kijken hoe het staat met onze, volgens een gedetailleerd plan uitgevoerde, beplanting. Hebben we alles geplant wat we wilden? Wat wel en wat niet? Welke planten hebben het wel en welke hebben het niet gered? Zo zetten we steeds weer stappen op onze prachtige reis in ons voedselbos.

Wat kan ik doen als ik geen grootgrondbezitter ben?

Wij hebben voor ons voedselbos 2.5 hectare, dat is 25.000m² grond, beschikbaar. Dat is een stevige lap.

Maar wat kun je doen, als je alleen een kleine stadstuin beschikbaar hebt, of een balkon? Wat kun je dan nog met het idee van een voedselbos? Ik ben via Google, op zoek gegaan naar antwoorden op die vraag. Mijn zoekterm was: "kleine voedselbosjes". Het leverde een groot aantal hits op. Kennelijk is dit iets wat leeft! Ook op kleinere schaal kun je een bijdrage leveren! Hieronder staat beschreven hoe dat zou kunnen.....

Voedselbosjes bij scholen en kinderopvanglocaties

De IVN (ivn.nl) heeft als droom om samen met partners duizend

schoolepleinen en **kinderopvanglocaties** te vergroenen met een Voedselbosje. Dat is een aangelegd bosje van 30m² bestaande uit deels eetbare planten, struiken en bomen. In het Voedselbosje staan bekende en onbekende soorten; wortels, amandel, braam, citroenmelisse en colakruid. Op deze manier neem je kinderen mee in een nieuw verhaal over voedselproductie, maak je gezond eten toegankelijk, leer je kinderen aanleggen, beheren en oogsten. Én draag je bij aan de vergroening van de speelomgeving.

✓ *Een voedselbos in je eigen (stads)tuin*

Directplant.nl zegt hierover:

Overweeg om in een kleine stadstuin een voedselbos te planten zonder de hoge bomen. Kies voor zelf bestuivende rassen. Zo heb je minder verschillende planten en bomen nodig. Kies bij de fruitbomen voor halfstam of laagstam.

Op hetkanwel.nl lees ik:

Om de puzzel van een voedselbosje in je achtertuin wat makkelijker te maken heeft Eco plantenwebshop sprinklr.co twee voedselbosjes samengesteld. Dit doen zij samen met voedselbosboer Frank de Gram. Een grotere van 10 m² met een appelboom, een kleine van 4 m² zonder appelboom.

Sprinklr.co schrijft hierover: Jaarlijks kun je 21 smaken oogsten uit eigen tuin. Dit terwijl de natuur het werk doet! Met dit voedselbosje van 10m² plant je een boom, allerlei heesters en een boel kruiden. De planten werken onderling goed samen, doordat ze in verschillende lagen groeien, van boom tot bodembedekker. Zo verbeteren de planten samen de bodem. Ook leg je CO₂ vast en doe je iets goeds voor insecten en vogels.

Stadstuinieren.nl zegt:

Zorg ervoor dat de grond altijd bedekt is. Dat kan met een mulchlaag van

tuinresten en natuurlijk ook met planten. Zo krijgt onkruid weinig kans. De beplanting bestaat voornamelijk uit vaste planten die diep wortelen. Daarom verdragen ze de droogte beter dan eenjarige planten. Het hele system bezit door de grote diversiteit een hoge mate van weerbaarheid.

✓ *Een bostuin in een pot*
Stadstuinieren.nl: Ook bij het beplanten van een pot kun je in lagen denken. Het is natuurlijk handig om planten te combineren die ongeveer dezelfde behoeftes hebben wat standplaats, water en voeding betreft. In een pot van 32 cm hoog en 35 cm doorsnee kun je eetbare planten combineren die prima in de halfschaduw achter het huis kunnen groeien. Een kleine kruisbes vormt de struiklaag. Een alpenaardei en de bodem bedekkende Spaanse zuring vormen de kruid laag. In het voorjaar krijgt de pot een laagje rijpe wormenmest.

Voedselbosje, afkomstig van de site van Sprinklr.co

Wat vinden wij hiervan?

Tja. Al met al klinken deze verhalen misschien een beetje te mooi om waar te zijn? We gaan toch niet voor niets bij voedselbossen uit van een minimale omvang van 0.5 hectare, om een ecologisch evenwicht te kunnen bereiken? Helemaal waar.

Maar.....

Als je geen ruimte hebt voor een "echt" voedselbos, kunnen dit zeker ook goede stappen zijn.

Wat zijn de positieve kanten?

Ook in een klein systeem kun je veel bereiken. Je kunt zorgen voor meer biodiversiteit en voor vaste planten die CO2, stikstof en water vasthouden. En die samen met de bodembedekkers de bodem bedekken zodat onkruid weinig kans krijgt. Je kunt plekjes creëren waar egels en vogels zich thuis voelen.

En je kunt ervoor zorgen dat je geen mest en gif gebruikt zoals glyfosaat (=roundup). De tegels in je tuin kun je er uithalen en water kun je opvangen met een paar regentonnen. Met een tuin, kun je meer dan met een pot. Laat dat duidelijk zijn! Maar, heb je geen tuin, dan is een pot met variatie en vaste planten volgens ons ook niet verkeerd!

Waterbergen op ons land, in het gebied van de Lob van Gennep

In onze vorige Nieuwsbrief schreven we over het advies van waterberg expert Marco de Redelijkheid. We zijn enthousiast over wat hij ons adviseert. Nog even in het kort is zijn advies:

- Vang meer water op via containers onder daken van schuren en het woonhuis, eventueel via aanpalende panden en geef het water waar nodig terug aan het land
- Zorg voor het vergroten en uitdiepen van de poelen

Hoe meer we hierover nadenken hoe meer er, naast ons enthousiasme,

twijfels ontstaan over de 'kosten-baten verhouding'. Hoeveel geld en energie stoppen we erin en hoe verhoudt zich dat tot wat het ons zal opleveren. We vinden dat erg lastig in te schatten. Op de langere termijn zien we meer heil in het vergroten van het waterbergend vermogen van onze grond, door te zorgen voor meer biomassa. Zoals we aan het doen zijn.

Wij zijn geen 'waterdeskundigen' en dus besloten we om ook advies te vragen aan drie medewerkers van het Lob van Gennep project (Peter Toonen, Matthijs Willemsen en Geert de Vries). In dit project werkt men aan het versterken van de dijken. Doel: meer veiligheid rondom Gennep bij hoogwater. Daarnaast werkt men ook aan het verbeteren van het waterbergend vermogen in de regio en aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied.

De heren waren onder de indruk van wat we met ons voedselbos aan het doen zijn. Ze schatten in dat dit zeker bijdraagt aan de hoeveelheid waterbergend vermogen van de grond (=de sponswerking). En natuurlijk ook

aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Zij vinden het erg jammer en onbegrijpelijk dat er op de strook landbouwgrond die ligt tussen ons land en het natuurgebied de Diepen/St Jansberg, alleen mais en gras groeit.

Het gevolg hiervan is dat daar weinig of geen biomassa ontstaat. Hierdoor houdt de bodem op die plek relatief weinig voedingsstoffen en water vast. Je ziet op die grond (zie foto) steeds grote plassen water staan.

De grond neemt nauwelijks water op door de zware machines en de zeer beperkt aanwezige hoeveelheid biomassa.

Elk jaar moet die landbouwgrond 'opgepept' worden. Dit gebeurt met bemesting, landbouwgif en water besproeiing. Dit werkt ook nadelig voor de ontwikkeling en het waterbergend vermogen van de bodem van ons voedselbos. Water en voedingsstoffen trekken richting de landbouwgrond. Wij hopen dat de strook landbouwgrond op termijn omgezet wordt in natuurgebied, zodat er één aansluitende strook natuurgebied ontstaat, vanaf ons voedselbos tot aan de Diepen en de St. Jansberg.

Tot slot. We zien, ook binnen de gemeente Gennep, steeds meer voedselbossen ontstaan. Stapje voor stapje wordt grondbewerking (en dus waterberging) door middel van een voedselbos, ook in onze regio, steeds 'normaler'! Mooi, toch?

Kids kookboek met Wilde planten

Dit boekje is gemaakt voor kinderen tussen de 6 en 13 jaar. Het ziet er heel vrolijk uit, de lol spat ervan af! Met hulp van dit boekje kunnen kinderen ontdekken wat er in de natuur allemaal groeit en bloeit, en ook nog eetbaar is. De schrijver en tekenaar is Dave Zwaardman. Dave is herborist.

Hij heeft veel kennis van kruiden, van geneeskrachtige planten en van een gezonde levensstijl. Dave is ook chef-kok. Pas geleden was hij nog te zien in het tv-programma 'Binnenstebuiten.'

Dave tekent op een zeer aantrekkelijke manier alles wat je in de natuur tegenkomt. In het hoofdstuk 'Kun je dat echt eten?' vertelt hij hoe mensen vroeger heel veel wilde planten aten, want er was niks anders.

Tegenwoordig haal je snel en lekker eten in de winkel. Vaak is dat veel minder gezond dan als je direct uit de natuur eet.

De meeste wilde planten zijn ergens wel goed voor. Bittere planten kunnen een gunstige uitwerking hebben op je spijsvertering of je darmen. Slijmerige planten kunnen je helpen als je een droge hoest hebt.

Het is natuurlijk wel handig om vooraf goed te weten op welke manier planten die je eet invloed hebben op jou, en de mogelijke gevaren of bijwerkingen ervan! Veiligheid staat voorop.

In het boekje vind je recepten voor gerechten gerangschikt per seizoen. Daarnaast vind je posters met informatie, plaatjes over wilde planten en bloemen en plukregels.

Een paar recepten: In het **voorjaar** Rimpelroossiroop en Rode klaver wafels

In de **zomer** Komkommersalade met eetbare bloemen, Zeewiermuffins en

Brandnetel-kaaskoekjes

In de **herfst** Rozebottelketchup en Marshmallows van de heemstwortel.

In de **winter** Veldkerssoep en Dennennaaldenthee met spar- of dennenkoekjes.

Een prachtboekje om samen met kinderen te ontdekken wat voor moois en lekkers er allemaal in de natuur te ontdekken is!

Dit is een uitgave van Kruidenprikkel (www.kruidenprikkel.nl)
ISBN: 978-90-9033411-0

De lente; verder op weg....

De olijfwilg showt zijn blad.

